

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE İKLİM GÖÇMENLİĞİ¹

CLIMATE CHANGE AND CLIMATE MIGRATION

Recep ÖZEL

İstanbul Aydın Üniversitesi, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, İstanbul/Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-4178-3764

Cite As Özel, R. (2021). "İklim Değişikliği Ve İklim Göçmenliği", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:6, Issue:25; pp:910-915

ÖZET

İnsanoğlu tarihin bütün dönemlerinde yer değiştirmiştir. Göç kimi zaman tehditlenmek için kimi zaman ekonomik gerekçelerle meydana gelmiştir. Günümüzde göç nedenleri arasında iklim değişikliği de girmiştir. İklim değişikliğinin neden olduğu kuraklık, çölleşme, hidro-meteorolojik afetler ve deniz seviyelerinde meydana gelebilecek değişimler insanları zorunlu olarak yer değiştirmeye, göçe mecbur kılmaktadır. Çalışmada küresel çapta etkisini her geçen gün hissettiren iklim değişikliği kaynaklı göçün nedenleri ve sonuçları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Küresel Isınma, Göç, İklim Mültecileri

ABSTRACT

Mankind has moved in all periods of history. Migration sometimes occurred in order to avoid the threat and sometimes for economic reasons. Today, climate change is among the reasons for migration. Droughts, desertification, hydro-meteorological disasters and changes in sea levels caused by climate change force people to move and migrate. In my study, the causes and consequences of migration caused and likely to be caused by climate change, which makes its impact on a global scale every day, will be examined.

Keywords: Climate Change, Global Warming, Migration, Climate Refugees

1. GİRİŞ

İklim değişikliği, göç ve iklim göçmenliğini konu aldığım makalemde, iklim değişikliğinin düzensiz göç hareketleri üzerindeki etkisi incelenecek olup iklim mülteciliği kavramı açıklanarak iklim mülteciliği kavramı uluslararası hukuk açısından açıklanmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda aşağıdaki hipotezlere cevap aranacaktır.

- ✓ İklim değişikliği hem bölgesel hem de küresel göç hareketlerine neden olmaktadır.
- ✓ İklim değişikliği kaynaklı göçlerden etkilenen bireyler ile ilgili bir uluslararası düzenleme bulunmamaktadır.
- ✓ İklim mülteciliği kavramı uluslararası alanda kabul gören bir kavram değildir.

Dört bölümden oluşan makalem iklim değişikliğinin düzensiz insan hareketliliği üzerinde yapacağı etki ve iklim göçmenliğinin uluslararası hukuktaki yerini inceleyeceğim. Birinci bölümde göç nedir ve göç türleri konularına değineceğim. İkinci bölümde iklim değişikliğinin küresel çapta düzensiz insan hareketliliğine ve göçe etkisi incelenecektir. Üçüncü bölümde iklim değişikliği sebepli göçü ve iklim mülteciliği kavramını uluslararası hukuk açısından değerlendirerek iklim mültecileri ile ilgili küresel çapta yapılan uygulamalar değerlendirileceği dördüncü bölümde örnek olaylarla iklim mülteciliği kavramına uluslararası hukuk uygulamaları açısından değereceğim. makalem sonuç bölümü ile bitecektir.

2. GÖÇ

İnsanlık tarihi kadar eski olan göç olgusu günümüzde uluslararası ilişkilerin en önemli konularından biri haline gelmiştir. Göçün pek çok tanımı bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK) göçü, ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma (TDK, 30.03.2020) olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanımda ise, "insanların ekonomik, sosyal, siyasi, dini veya başka dış etkenler nedeniyle hayatlarının geri kalanını veya sadece bir kısmını geçirmek üzere yaşadıkları ülkeleri, şehirleri, köyleri, kasabaları vb. yerleşim alanlarını değiştirmelerine göç denir" (Keçe, 2016; 1) şeklinde tanımlanmaktadır. Tarihinin bütün dönemlerinde insanoğlunun yer değişikliklerine gittiği, yaşadığı yerleri bir sebeple değiştirdiği görülmektedir.

Göç olgusu bütün toplumları etkilemiş ve etkilemektedir. İlk zamanlar göçün nedenleri daha çok coğrafi sebepler, iklim, savaş, açlık sorunları gibi problemlerden kaynaklanmaktayken ileriki zamanlarda bu sebepler yerini iktisadi, siyasi, kültürel ve kişisel sebeplere bırakmıştır (Akıncı vd., 2015;60-61). Bu sebepler

¹ Bu makale İstanbul Aydın Üniversitesinde Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KAZAN danışmanlığında hazırlanan "İklim Değişikliğinin Türkiye'nin Enerji Güvenliği Politikalarına Etkisi" isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

bireyin zorunlu veya isteyerek, eğitim, sağlık ve ekonomik nedenlerle yaşadıkları yerleri değiştirmesi sonucunu doğurmaktadır.

2.1. Göç Türleri

Göç kararı çok farklı sebeplerle alınabilmektedir. İsteğe bağlı gerçekleştiği gibi zorunlu olabilmekte, ülke içinde gerçekleştiği gibi ülkeler arasında da gerçekleşebilmektedir. Bu bölümde farklı durumlara bağlı olarak gerçekleşen göç türleri açıklanacaktır.

2.1.1. İç Göç ve Dış Göç

Ülke içinde meydana gelen yer değiştirme hareketine iç göç denmektedir. Meydana gelen iç göç hareketi sonucunda bölgelerin, şehirlerin ve daha küçük yerleşim birimlerin nüfus oranlarında değişim olacaktır (Eraldemir, 2013; 10). İç göç hareketleri ülke nüfusunun artması veya azalması noktasında herhangi bir değişiklik meydana getirmemektedir.

Dış göç ise ülkeler arasında meydana gelen göç hareketidir. Ülkeler arası yer değiştirmenin en fazla yaşandığı, dışarıya en fazla göç veren yerlere bakıldığında Gayri Safi Milli Hâsıla gibi ekonomik göstergeleri yeterli olmayan, yoksulluk oranı yüksek, ülke içi karışıklıkların yaşandığı ve aktif bir dış politikası olmayan ülkeler olduğu görülmektedir (Tosun, 2016: 678). Dış göç hareketi genel olarak yoksul ülkelere zengin ülkelere doğru gerçekleşmekte ve göç güzergahları üzerinde zorlu şartlar ve ölümler söz konusu olmaktadır.

2.1.2. Zorunlu Göç ve Gönüllü Göç

Zorunlu göç, bireylerin savaş ve doğal afet gibi nedenlerle isteklerinin dışında yer değiştirmeye mecbur kaldıkları göç hareketlerine denmektedir. Zorunlu göçler ekonomik, sosyal ve politik nedenlerden dolayı devletler tarafından uygulanabilmektedir (Eraldemir, 2013: 13). Zorunlu göçlerde bireyin öncelikli amacı ailesinin ve kendisinin güvenliği olmaktadır.

Gönüllü göç ise bireyin kendi isteğiyle, daha iyi yaşam şartları bulabilmek için yaşadıkları yerleri terk ederek yeni yerlere gitmesi hadisesidir. Gönüllü göçte iyi eğitim almak, çalışma şartlarını değiştirerek, daha rahat koşullarda yaşamını devam ettirmek ya da sağlık imkânlarından daha fazla yararlanma isteği bu hareketin temelini oluşturmaktadır (Koçak ve Terzi, 2012: 171). Bu göç türünde göç kararı tamamen bireyin rızasına dayanmakta ve herhangi bir zorlama söz konusu olmamaktadır.

2.1.3. Geçici Göç ve Sürekli Göçler

Çalışmak, eğitim vb. gibi nedenlerle yılın bir bölümünün yaşadığı yerin dışında geçirilmesi geçici göç olarak adlandırılmaktadır. Naz (2015,20) geçici göçü tanımlarken, “belirli bir zaman, belirli bir sebepten dolayı herhangi bir ülkeye göç etmeyi amaçlayan göç hareketidir” demektedir. Sürekli göç ise bireyin herhangi bir sebeple devamlı oturduğu yeri terk edip kalıcı olarak yeni bir yerleşim yerine taşınmasıdır. Hiç beklenmedik zamanda oluşan doğal afetler, savaşlar ve terör olaylarından dolayı gerçekleşen göç hareketleri çoğunlukla zorunlu göçler kapsamındadır (Koçak ve Terzi, 2012:10). Sürekli göç zorunlu olabileceği gibi isteğe bağlı olarak da gerçekleşebilmektedir.

2.1.4. Beyin Göçü

Ülkeler için eğitim ve öğretim ile insana yapılan yatırım çok önemlidir. Beyin göçü, ister ülke içinde isterse ülke dışında eğitim görüp uzmanlaşmış bireylerin daha iyi yaşam, daha iyi gelir düzeyi ve çalıştığı alanda daha iyi şartlara kavuşabilme umuduyla az gelişmiş ve/veya gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere göç etmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Eğitim uzmanlaştırdığı vatandaşlarını ve bilim insanlarını kaybetmek az gelişmiş ülkeler için büyük bir kayıp olarak değerlendirilmektedir.

3. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE GÖÇ

İklim değişikliği, küresel ısınma ve bunlara bağlı dünya atmosferinde meydana gelen değişiklikler gündemimizde her geçen gün daha fazla yer almaktadır. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC, 1994) iklim değişikliğini, “karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik” olarak tanımlamaktadır. Meteoroloji Genel Müdürlüğü yayınları arasında yer alan “Yeni Senaryolar ile Türkiye İklim Projeksiyonları ve İklim Değişikliği” başlıklı çalışma iklim değişikliği ile ilgili ülkemizde yapılmış en önemli çalışmalar arasında yer almaktadır. Çalışmada iklim değişikliği, “nedeni ne olursa olsun iklimin ortalama durumunda veya değişkenliğinde onlarca yıl ya da daha uzun süre boyunca gerçekleşen değişiklikler” olarak tanımlanmıştır (MGM, 2015). Çalışma iklim

değişikliğinin doğrudan ve dolaylı etkilerine maruz kalacak ülkemizin hazırlıklı olabilmesi amacıyla çalışılmış önemli bir eserdir.

Dünyamızın yaklaşık 4,5 milyar yıllık geçmişinde iklimde doğal nedenler ve süreçler sonucunda değişiklikler olmuştur. Bunlar kıtasal sürüklenme, volkanik etkiler, güneş enerjisindeki dalgalanma ve dünya yörüngesindeki değişimdir (Kadioğlu, 2007). Ancak günümüzde iklim değişikliği çalışmalarında kastedilen ve akla gelen insan kaynaklı iklim değişiklikleridir. Sanayi devrimi ve sonrası artan enerji ihtiyacı fosil yakıt kullanılarak karşılanmış, yoğun fosil yakıt kullanımı sonucu atmosfere sera etkisine neden olan karbondioksit, ozon, metan ve azotoksit gazlarının salınımını arttırmıştır. Bir de bunun üstüne nüfus artışı kaynaklı şehirleşme ve ormanların tahrip edilmesi eklenince iklimde insan kaynaklı olarak değişimler meydana gelmektedir.

Çevre faktörleri ve iklim değişikliği günümüzde göç olgusunu tetikleyen faktörler arasında kabul edilmektedir. BM tarafından yapılan iklim değişikliği araştırmalarına göre ise 2020 yılına kadar iklim değişikliğinin en önemli etkisi iklim göçmenlerinin hızlı bir şekilde artması olacaktır (EC, 2015: 4). İklim değişikliği ile ilgili tahminler ve geleceğe yönelik projeksiyonların tamamında deniz seviyelerinin yükseleceği, tatlı su miktarının azalacağı ve tarımsal faaliyetlerde kuraklıklar nedeniyle kapasite azalması yaşanacağı öngörülmektedir. Bütün bu gelişmeler hem ülke hem de ülkeler ve hatta kıtalar arası göçlere sebep olacaktır. IPCC raporlarına göre küresel iklim değişikliğinin dünya üzerinde halihazırda devam eden göç ve mülteci sorunlarını daha da arttıracaktır.

İklim değişikliği göç olgusuna iki şekilde etki edecektir. İlk etkisi tarım arazilerinde yaşanacak kayıplar, tarımsal kuraklık, buzullarda meydana gelen erimeler, deniz seviyesindeki yükselmeler ve su kaynaklarında meydana gelecek azalmaları içeren süreçte kendini gösterecektir. İkinci etkinin ise şiddetli fırtına ve kasırgalar, su baskınları gibi doğal afetler şeklinde kendini göstermesi beklenmektedir. Bu etkiler iklim değişikliği nedeniyle bireyleri zorunlu göçe itmektir. Gönüllü göçler açısından ise iklim değişikliğinin yerel çevresel koşulları etkilemesi ile bireylerin göç etmesinde etkili olmaktadır (McLeman, 2017). Bilim insanları iklim değişikliği kaynaklı göçlerin dünya üzerinde milyonlarca insanı yerinden edebileceğini öngörmektedir.

İklim değişikliğinin göçe etkisini artıracak bir diğer hadise de buzulların erimesi ile deniz seviyesindeki artışlar olacaktır. Deniz seviyesinin 1 metre yükselmesi, çoğu Pasifik Okyanusu'nda bulunan küçük ada devletlerinin yok olması anlamına gelmektedir. Yakın gelecekte Pasifik Okyanusu'ndaki Kiribati, Hint Okyanusu'nda yer alan Maldiv Adaları başta olmak üzere pek çok küçük ada bu tehlike ile yüz yüzedir. Ada devletlerinden farklı olarak Çin'de 70 milyon, Bangladeş'te 32 milyon insanın göçü deniz seviyeleri yüzünden zorunu hale getirecektir (Pamukçu, 1998:434). Deniz seviyede meydana gelecek yükselme sadece göçlere neden olmakla kalmayacak ciddi coğrafi sonuçlara da neden olacaktır. Deniz seviyelerinin yükselmesi ile denizler nehir yatakları ve nehir deltalarından iç kesimlere doğru ilerleyerek tatlı su kaynaklarını etkileyecektir. Tarım, biyolojik çeşitlilik ve vahşi doğal hayat üzerinde ciddi sonuçlar doğuracaktır.

Bilim insanları günümüzde iklim değişikliğinin göçe etkisi ile ilgili çalışmalarda aşağıda sıraladığımız bazı soruların sorulması gerektiğini savunmaktadırlar:

- ✓ İklim değişikliği nedeniyle kaç insan göç etmektedir veya edecektir?
- ✓ Kimler göç etmek zorunda kalacaktır? Bu bireyler ne zaman ve nereye göç edecektir? Yeni yerleşim alanları bulunabilecek midir?
- ✓ Göç kalıcı mı yoksa geçici mi olacaktır? Ayrıca göçler ülke içi mi yoksa ülkeler arası mı gerçekleşecektir?
- ✓ Göçün, göç eden insanlar, geride kalanlar ve varış noktalarında yaşayanlar için muhtemel sonuçları neler olacaktır?
- ✓ İklim değişikliğinin meydana getirdiği çevresel değişimler günümüzdeki göç olgusunu nasıl etkileyecektir? (Yılmaz ve Navruz 2009).

4. İKLİM GÖÇMENLİĞİ KAVRAMININ ULUSLARARASI HUKUKTAKİ YERİ

Bireylerin göç kararlarını alırken etkilendikleri faktörler incelendiğinde zamana ve toplumlara göre farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Özellikle uluslararası göçte bireyin ülkesini terk edip başka bir ülkeye göç etmeye karar vermesi zor bir süreçtir. Göç ile ilgili çalışmalarda görülmektedir ki son dönemlerde iklim değişikliği de göç kararlarını önemli ölçüde etkileyen faktörler arasına girmiştir. Çevresel etkenler nedeniyle yaşadığı yeri terk edip başka yerleşim yerlerine taşınmak göç nedenleri arasına girmiş ve özellikle 1980'li

yıllardan beri hararetili bir şekilde tartışılmaya başlanmıştır. Ancak çevresel faktörler yüzünden göç yeni bir olgu olmayıp; ekilebilir tarım topraklarının azalması, doğal kaynakların tükenmesi, yangınlar, kasırgalar, depremler vb. etkenler sebebiyle uzun bir geçmişe sahiptir (Naik; 2009, s. 252). Son dönemde yapılan akademik çalışmalarda iklim değişikliği nedenli göçler çevresel göç olarak değerlendirilmektedir.

İklim değişikliği, kuraklık ve çölleşme, deniz seviyesi yükselmesi, su kaynaklarında azalma ve kirlenme gibi etkiler ile göçe neden olmaktadır. İklim değişikliğinin göçe bir diğer etkisi şiddetli yağışlar, su baskınları ve fırtınalar şeklinde kendini göstermektedir. IPCC 1990 yılında yayınladığı etki değerlendirme raporunda iklim değişikliğinin en büyük etkisinin insanların yaşadıkları çevrede meydana getirdiği değişimler nedeniyle olabileceği tespitinde bulunmuştur (IPCC, 1990). Bütün bu etkenler bireyleri buldukları yerleri terk ederek göç etmeye zorlamaktadır.

Göçmen ve mülteci kavramları incelendiğinde bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. Göçmen, genelde ekonomik nedenlerle yaşadığı ülkeden başka bir ülkeye giden bireylere verilen addır. Göçmenler yeni bir ülkeye yasal yollarla olduğu gibi yasa dışı yollarla da gidebilmektedir. Mülteci ise ülkesinde ırk, din, sosyal konum, siyasal düşünce ya da ulusal kimliği nedeniyle kendisini baskı altında hissederek kendi devletine olan güvenini kaybedip ülkesini terk ederek başka bir ülkeye sığınma talebinde bulunan ve bu talebi o ülke tarafından kabul edilen kişidir (www.bianet.com). Bir kişinin mülteci olarak kabul edilebilmesi için zulme uğrama tehlikesinin haklı bir dayanağı olması şartı aranır.

İklim değişikliği bireylerin göç etmesine uzun süreli ve kısa süreli olmak üzere iki şekilde etki etmektedir. Kasırgalar, seller, tsunami ve deprem gibi nedenlerle birey yaşadığı yerden başka yere göçebilmektedir. Bu tarz göçler ani ve kısa süreli göçler kapsamına girmektedir. İklim değişikliği nedenli tarım arazilerinin zarar görmesi, su kıtlığı ve çevresel bozulmalar nedenli kalıcı olarak yaşadığı yerden başka bir yere uzun süreli kapsayacak göç hareketlerine neden olmakta, hatta bireyler kalıcı olarak da göç etmektedir. Hem kısa süreli hem de uzun süreli göç hadisesi ülke içiyle sınırlı kalabileceği gibi sınırları aşır ülkeler arasında da gerçekleşebilmektedir.

İklim değişikliği kaynaklı göçlerde, iklim göçmenlerinin uluslararası hukukta ne şekilde tanımlanacağı konusu tartışılmaktadır. 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi Madde 1’de mülteci kavramı açık bir şekilde tanımlanmıştır. Sözleşmede mülteci kavramı “1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yaralanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahsa uygulanacaktır” olarak açıklanmaktadır (UNCHR,1951). Ancak sözleşmede mülteci tanımında iklim değişikliği nedenli ortaya çıkacak olan kuraklık, sel, deniz suyu seviyelerinde meydana gelecek artışlar ve çölleşme gibi hadiseler mülteci statüsü kazanma nedenleri arasında sayılmamıştır.

Uluslararası mülteci hukuku çerçevesinde iklim değişikliğinden etkilenecek göç edenlere mülteci statüsü verilmemektedir. Mülteci statüsü verilmediği için de mültecilere tanınan haklardan ve korumadan yararlanamamaktadırlar (Ziya, 2012: 237). Son dönemlerde yapılan bilimsel çalışmalarda doğal afet ve iklim değişikliği nedenli yaşadıkları yerlerden başka yerlere göç eden kimselere “iklim göçmenleri” tanımlaması yapılmaktadır.

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) iklim mültecisi veya çevre mültecisi kavramlarının yerine çevresel nedenlerden ötürü yerinden olmuş birey kavramını kullanmakta ve mültecileri sadece 1951 Cenevre Sözleşmesi kapsamında ele almaktadır (Biermann ve Boas, 2010: 66). Çevresel ve iklim değişikliği nedeniyle yaşadıkları yerleri terk edip göç etmiş insanların statüleri ile ilgili genel kabul gören bir tanımlama bulunmamaktadır. Mülteci kavramı, çevre mülteciliği ve iklim mülteciliği kavramlarını tanımlamak için oldukça kısıtlı kalmaktadır.

5. İKLİM MÜLTECİLİĞİ VE HUKUKİ UYGULAMALAR

İklim değişikliğinin etkisini her geçen gün daha fazla hissettirmeye başlaması ve uluslararası göçe neden olması ile iklim mülteciliği ile ilgili başvuruların yapılmaya başlamasına neden olmuştur. Bu bölümde iki farklı örnek olayla iklim mülteciliği başvuruları ve yaşanan hukuki süreçleri inceleyeceğiz.

İklim mülteciliği ve hukuki süreçlerle ilgili ilk örnek olayımızda Tuvalu vatandaşı yedi kişilik bir aile Avustralya’ya iklim mülteciliği başvurusunda bulunmuştur. Önce ailenin en büyük çocuğu ardından babası Avustralya’ya gelerek çalışma izni almıştır. Daha sonra anne ve diğer kardeşlerde Avustralya’ya

gelmişlerdir. Aile fertlerinin her biri bireysel olarak mülteci statüsü alabilmek için 14 Haziran 2000 yılında başvuruda bulunmuş ancak reddedilmiştir. Ret kararının ardından Mülteci Statüsü Belirleme İtiraz Mercii' ne itiraz başvurusunda bulunmuşlardır. İtiraz Mercii yapılan başvuruları birleştirerek konuyu incelemeye başlamıştır.

Başvuru sahibi aile, deniz seviyesinin yükselmesiyle birlikte aileye ait malların sular altında kaldığını, geldikleri ülkede su ve ilaç sıkıntısı çekildiğini belirtmişlerdir. Yine aile Tuvalu' da ekonominin zayıf olduğunu belirterek ulaşım, sağlık ve yükseköğretim konularında da büyük problemler yaşandığını ve Tuvalu adasında temiz su kaynakları kıtlığı ve kötü olan kanalizasyon sistemi nedeniyle hastalık riskinin yüksek olduğunu belirterek hayatta kalma korkusunu arttırdığını iddia etmişlerdir. İddia sahibi aileye göre Tuvalu Hükümeti kendileri gibi sosyo-ekonomik olarak geri kalmış insanların sorunlarına ilgi göstermemektedir. Tuvalu Hükümeti gerek genel yaşam koşullarının iyileştirilmesi için gerekse sağlık ve ulaşımındaki eksiklerin giderilmesi için gerekli adımları atmayarak başvuranların korunması noktasında zaafiyet göstermektedir.

Mülteci Statüsünü Belirleme İtiraz Mercii konuyu incelemeye aldığı anda iki temel soruyu sorarak incelemesini gerçekleştirmiştir. Birinci soru, tespit edilen maddi deliller dolayısıyla başvuranların ülkelerine geri dönmeleri halinde soruşturmaya ve tatbikata uğrama riskleri var mıdır? İkinci soru ise eğer soruşturma ve tatbikata uğrama ihtimalleri varsa 1951 Cenevre Konvansiyonunda belirtilen kapsama giriyor mu?

Mülteci Statüsünü Belirleme İtiraz Mercii açıkladığı kararda başvuranların durumlarının ve var olduğunu iddia ettikleri korkuların Cenevre Konvansiyonu'nda belirtilen ırkı, dini, tabiiyeti, muayyen bir gruba mensubiyeti ve/veya siyasi düşünceleri gibi nedenlere uymamaktadır. Kararda bütün Tuvalu ülkesi vatandaşlarının iklim değişikliğinin etkileri konusunda aynı problemlerle karşı karşıya olduğu, aynı çevre sorunlarını ve ekonomik zorlukları paylaştıkları belirtilmiş ve başvuranların Mülteci Konvansiyonu'nun 1 A (2) maddesine göre mülteci olarak kabul edilemeyeceği hükmü gereğince başvuruların her birini ayrı ayrı reddetmiştir.

İkinci örnek olayımız Kiribati Cumhuriyeti vatandaşı İoane Teitiota'nın başvurusudur. Kiribati vatandaşı başvuru sahibi kişi daha önce birden fazla kez geldiği Avustralya'da Mayıs 2009'da koruma vizesi başvurusunda bulunmuş ancak başvurusu reddedilmiştir. Ret kararının temyizi için yapılan başvuruda İoanne'nin avukatı müvekkilinin evli olduğunu ve bir kız çocuğunu önceki yıllarda evlatlık olarak aldığını, daha önce eğitim ve çalışmak için pek çok defa Avustralya'ya geldiğini 2007 yılından itibaren ülkede yaşadığını belirtmiştir. Kiribati'nin iklim değişikliğinden etkilendiğini ve yakın gelecekte yaşamının imkânsız hale geleceğini belirten avukat müvekkilinin ülkesine geri dönmediğini iddia etmiştir.

Avustralya Mülteci Yüksek Mahkemesi, koruma vizesi alınabilmesi için 1951 Cenevre Konvansiyonu'nun mülteci statüsü almak için aradığı şartlara sahip olunması gerektiği tespitinde bulunmuştur. Bu şartlara göre başvuru sahibinin zulüm göreceği korkusunun olması ve kendi ülkesinin dışında bulunması gerekmektedir.

Yüksek Mahkeme her ne kadar Kiribati Cumhuriyeti'nin durumu kötü olsa da yaşanabilir bir ülke olduğunu ve yeterli koruma önlemlerinin mevcut olduğunu belirterek başvuruyu reddetmiş başvuru sahibi İoanne'nin ve ailesinin sınır dışı edilmesine karar vermiştir.

6. SONUÇ

İnceleme makalemde, iklim değişikliğinin göçe etkisini ve iklim göçmenliği kavramını incelemeye çalıştım. İklim değişikliğinin de etkisiyle temiz suya erişim azalmaya devam edecek, tarım arazilerinde bozulmalar meydana gelerek çölleşme artacaktır. Gıdaya, temiz suya ve sağlıklı yaşam koşullarına erişim zorlaşması hem ülke içi hem de ülkeler arası göçü arttıracaktır.

Göç, günümüzün en önemli güvenlik problemlerindendir. Uluslararası alanda meydana gelen düzensiz göç, göç güzergâhlarında yaşanan ölümlere, gidilen ülkede sağlıksız koşullarda yaşam mecburiyetine ve hem ülke içi hem de ülkeler arasında çatışma risklerine neden olmaktadır. Uluslararası alanda meydana gelen göç gidilen ülke vatandaşlarını da etkilemektedir.

İklim değişikliğinin neden olduğu düzensiz göç dalgasına bir de iklim mülteciliği konusunda hukuki tanımlamaların yapılmamış olması tartışmaları daha da arttırmaktadır. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesinde yapılan mülteci tanımının içinde iklim mülteciliğine değinilmemektedir. İklim değişikliği nedenli olarak bir ülkeden başka bir ülkeye gidenlerin mülteci başvuruları her zaman için reddedilip ülkelerine geri gönderilmektedirler. Her ne kadar iklim mülteciliği ile ilgili akademik sahada yapılan yayınlar artmışsa da hali hazırda iklim mülteciliğinin hukuki bir tanımı bulunmamaktadır.

İklim değişikliği kaynaklı göçle ilgili tedbirler alınması artık kaçınılmaz olmuştur. Hem uluslararası kuruluşlar eliyle hem de devletler iklim değişikliğinden etkilenen vatandaşları için kendi düzenlemelerini yapmak zorundadırlar. İnsanlara öncelikli olarak kendi ülkelerinde sağlıklı yaşayacakları, temiz suya ve yeterli gıdaya erişebilecekleri ortamları sağlamak son derece gereklidir. Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere bütün küresel ve bölgesel uluslararası birlikler, sivil toplum kuruluşları, ülkeler ve göçten etkilenen bütün tarafların iş birliği artık kaçınılmazdır.

KAYNAKÇA

Akıncı, B., Nergiz, A., ve Gedik, E..(2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç Ve Toplumsal Kabul, Göç Araştırmaları Dergisi(The Journal Of Migration Studies), 1 (2): 58-83

Bianet, <https://m.bianet.org/bianet/insan-haklari/2953-multeci-siginmaci-gocmen-nedir> 10.12.2020.

Biermann, F., & Boas, I. (2010). Preparing for a Warmer World: Towards a Global Governance System to Protect Climate Refugees. *Global Environmental Politics*, 10(1), 60-88.

EC 2015, European Commission – Speech, Jean-Claude Juncker, State of the Union 2015: Time for Honesty, Unity and Solidarity Strasbourg, 9 September 2015, /http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-15-5614_en.pdf

Eraldemir, Z.. (2013). Türkiye’de Göç Sorunu Göçlerin Sosyo- Ekonomik Yansımaları İskenderun- Dörtiyol Örneği Yüksek lisan Tezi.

21. Yüzyılın Yıkıcı Gerçeği, (Erişim) <https://www.hayatadestek.org/blog/insani-yardim/21-yuzyilin-yakici-gercegi-iklim-multeciligi/> 10.12.2020

IPCC, (Erişim), Reports — IPCC 02.02.2020.

Kadioğlu M. (2007). Küresel İklim değişikliği, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012), “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.3, S.3, ss.163-184.

McLeman, R. (2017). Migration and Displacement in a Changing Climate. (Eds. Caitlin E. Werrell-Francesco Femia). *Epicenters of Climate and Security: the New Geostrategic Landscape of the Anthropocene*. The Center for Climate and Security. 100-107

MGM, Yeni Senaryolar İle Türkiye İklim Projeksiyonları ve İklim Değişikliği, TR2015-CC, MGM Yayınları, Nisan 2015.

Mutlu, A., İrdem, İ. ve Üre, B. (2015), “Ekolojik Mültecilik”, *Memleket Siyaset Yönetim Dergisi*, C.10, S.23, ss.79-118.

NAIK Asmita, Migration and Natural Disasters, Environment and Climate Change: Assessing the Evidence, Edited by Frank Laczko/Christine Aghazarm, International Organization for Migration-IOM, Geneva 2009.

Naz, Y.. (2015). Türkiye’nin Uluslar Arası Göç Politikası Ve Uluslar Arası Göçün Türkiye’deki Güncel Sorunları, Süleyman Demirel Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 15-19.

Pamukçu K. (2001). Küresel Isınma Örneğinde Uluslararası Ekolojik Yaklaşım-Uluslararası Politikada Yeni Bir Bakış, Harp Akademileri Bülteni (198), 180-195.

TDK, <https://sozluk.gov.tr/> 10.12.2020.

Tosun, Serpil (2016), “Göçün Çevre Sorunlarına Etkileri”, ISEM 2016, 3.Uluslararası Çevre ve Ahlak Sempozyumu, Alanya-Türkiye, ss.675-684.

UNCHR, (Erişim) <https://www.unhcr.org/5d9ed32b4> 02.02.2020.

Yılmaz, A. (2014), “Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri”, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol.9, No.2, pp. 1685-1704.

Yılmaz F.H., ve Navruz M. (2009). Küresel İklim Değişikliği, İklim Mültecileri ve Güvenlik, ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi, Özel Sayı.

Ziya, O. (2012). Mülteci-Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99, 229-240